

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(Giảng Giải Đề Tử Quy)

Tập 11

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Chào mọi người buổi tối! Buổi sáng chúng ta đã giảng Đề Tử Quy đến câu kinh văn: “*Cha mẹ thích, dốc lòng làm; cha mẹ ghét, cẩn thận bỏ.*”

Câu kinh văn “cha mẹ thích” này trong buổi sáng chúng ta cũng nhắc đến, những gì mà cha mẹ ưa thích thì con cái sẽ bắt đầu noi theo. Khi cha mẹ ưa thích một cuộc sống thật sự có giá trị thì con cái sẽ lập chí đi theo phương hướng này; nếu cha mẹ theo đuổi cuộc sống phù hoa không thực thể thì con cái có thể sẽ thường nghe thấy nên cũng bị ảnh hưởng. Chúng ta thường nói cuộc sống phải theo đuổi giàu sang, vậy thế nào là giàu sang thật sự? Chúng ta là bậc làm cha mẹ, bậc trưởng bối thì phải nhận biết rõ ràng thế nào mới là giàu sang thật sự.

Thế nào là giàu? Câu trả lời này nếu như hỏi học sinh trung học, chúng sẽ trả lời như thế nào? “Có rất nhiều tiền là giàu.” Tại sao câu trả lời của chúng lại chuẩn như vậy? Là ai ảnh hưởng tới chúng? Bạn tiếp tục hỏi chúng: “Thế nào gọi là sang?” Chúng sẽ trả lời thế nào? “Làm quan thật lớn gọi là sang.” Chúng ta phải dẫn dắt con cái, giàu tuyệt đối không phải tiền rất nhiều gọi là giàu. Ví dụ nói nếu hôm nay chúng không biết đủ, mặc dù cho chúng nhiều tiền hơn đi nữa, chúng cũng sẽ không cảm thấy vui vẻ và thỏa mãn; một người thật sự biết đủ thì nội tâm họ thường cảm thấy rất sung túc, người biết đủ mới có thể thường vui. Cho nên “giàu” thật sự là ở “biết đủ”. Không biết bên cạnh các bạn có người nào có rất nhiều tiền hay không, họ có cảm thấy đủ rồi không? Có rất nhiều người càng muốn giàu thêm nữa, bởi vì dục vọng của con người chỉ cần vừa mở ra thì rất khó thu lại, cho nên nói “dục vọng là vực sâu”, vực sâu này bước xuống không nhìn thấy đáy. Bởi vậy, chúng ta không nên theo đuổi đời sống phù hoa không thực tế, mà nên theo đuổi sự chân thật, biết đủ mới là giàu có thật sự. Khi chúng ta dẫn dắt con cái như vậy, đời này chúng hiểu được biết đủ thì mới không trở thành nô lệ cho vật chất, mới không tôn sùng những thứ xa hoa phù phiếm.

Thế nào là sang? Thông thường các em nói: “Làm quan thật lớn gọi là sang.” Thực ra khi làm quan, khi họ có quyền hành trong tay thì chuyện quan trọng nhất là gì? Khi họ có cơ hội làm người lãnh đạo của nhân dân, làm lãnh đạo của nhân viên, họ tuyệt đối không phải lấy quyền thế và địa vị này để áp bức người khác, thậm chí mưu cầu phúc lợi cho mình. Nếu người lãnh đạo và cấp trên như vậy, đời sau này họ mất chức thì sẽ có kết quả như thế nào? Tất cả mọi người đều rất khinh bỉ họ. Vì vậy, chúng ta phải tìm ra ý nghĩa thật sự của “sang”, được người kính trọng là sang, khi mọi người nhìn thấy bạn đều sanh tâm hoan hỷ, đều tôn trọng, khâm phục bạn từ tận đáy lòng, đó mới là sang thật sự.

Khi chúng ta có cơ hội có thể làm người lãnh đạo của công ty, của chính phủ, điều chúng ta phải nên đề khởi không phải là quyền thế, mà nên đề khởi bổn phận. Người làm lãnh đạo càng quan trọng hơn là, ví dụ nói là ông chủ của doanh nghiệp, chúng ta phải luôn nghĩ làm thế nào để dẫn dắt nhân viên hướng đến đời sống càng tốt đẹp hơn. Không chỉ dẫn dắt về mặt kinh tế của nhân viên, mà về mặt tinh thần chúng ta cũng phải phát triển cùng với nhân viên, khi bạn có định hướng này, tin rằng nhân viên của bạn sẽ rất kính trọng bạn. Làm người lãnh đạo của chính phủ rất quan trọng, bởi vì mỗi một quyết định của chúng ta đều có tầm ảnh hưởng vô cùng lớn, vì thế người ở vị trí cao càng phải nơm nớp lo sợ, cẩn thận trong lời nói, hành động, bởi vì từng lời nói, hành động của chúng ta sẽ kéo theo sự ảnh hưởng rất lớn. Khi chúng ta có thể lúc nào cũng suy nghĩ cho cấp dưới, suy nghĩ cho nhân dân, tin rằng khi bạn rời khỏi vị trí này, họ nhất định sẽ cảm ơn ân đức của bạn, vẫn yêu quý bạn như vậy, tuyệt đối sẽ không vua nào triều thần nấy.

Con người có phải nhất định phải khi có quyền thế và địa vị thì mới có khí chất cao quý? Mới có thể khiến người khác kính trọng không? Việc đó thì chưa chắc! Mạnh tử nói: “Thương người thì thường được người thương, kính người thì thường được người kính.” Ở Singapore có vị nữ sĩ Hứa Triết, năm nay bà ấy đã 106 tuổi, mỗi ngày bà chỉ ăn một, hai bữa, nhu cầu về phương diện ăn uống của bà rất thấp. Thưa các bạn, nhu cầu rất thấp này có phải là do gượng ép bản thân chịu đựng mà ra hay không? Không phải! Thực ra mọi người đều nói nhất định mỗi ngày phải ăn ít nhất ba bữa, có người còn ăn bốn, ăn năm bữa. Ăn uống thật ra rất lãng phí thời gian, bạn có cảm thấy như vậy không? Tại sao con người phải ăn cơm? Bởi vì tiêu hao rất nhiều năng lượng nên phải ăn rất nhiều bữa. Khi con người phiền não càng nhiều thì càng cần nhiều thức ăn, phiền não càng ít thì chỉ cần ít thức ăn.

Thật ra bà Hứa Triết ăn ít như vậy, đó là tự nhiên mà vậy. Bởi vì bà rất ít phiền não, bà không mưu cầu lợi ích riêng cho bản thân, bà chỉ luôn nghĩ làm thế nào giúp đỡ người khác, cho nên phiền não nhẹ, trí tuệ tăng trưởng, tự nhiên sẽ không cần ăn uống nhiều như vậy. Từ bà Hứa Triết, chúng ta cũng có thể thể hội được, xưa kia khi Nhan Uyên theo Khổng phu tử học tập, ông ấy đúng là pháp hỷ sung mãn. Mặc dù ông ấy chỉ “một giỏ cơm, một bầu nước”, người bình thường đều không chịu được cuộc sống như vậy, thế nhưng “người thường không chịu nổi cảnh khốn khổ đó, riêng Nhan Hôi vẫn không đổi niềm vui ấy”. Khi mức độ tinh thần của một người càng nâng cao thì nhu cầu của bạn đối với vật chất tự nhiên dần dần sẽ buông xuống, sẽ giảm bớt.

Bởi vì bà Hứa Triết ăn ít, quần áo bà mặc, bà ấy nói bà chưa từng mua quần áo, đều là nhặt từ trong đồng rác. Bởi vì bà là người Singapore, nên tôi nghĩ, mặc dù bà nhặt quần áo từ trong đồng rác nhưng có thể cũng không bị rách, có thể bị lỗi một nên rất nhiều người đem vứt bỏ, bà ấy cảm thấy tiếc nên nhặt về để mặc. Bà mặc những bộ đồ này, ngoài việc tiếc vật (quý trọng đồ vật ra), còn có một hàm ý rất sâu sắc. Bởi vì một mình bà chăm sóc mấy chục người già, bà thường đến nhà tặng cho họ một số đồ dùng sinh hoạt như thức ăn, quần áo. Tại sao bà phải mặc những bộ đồ rất đơn giản, rất rẻ tiền như vậy? Bởi vì nơi bà đến thăm đều là nơi có cuộc sống khá thiếu thốn. Nếu như trên người bà mặc áo dài rất tao nhã, sau đó xách một túi gạo đi đến thì người nhận nhất định sẽ cảm thấy rất áp lực: “Không biết mình có làm bẩn quần áo của bà ấy không?” Cho nên khi bà ấy ăn mặc giống như họ thì họ sẽ cảm thấy rất gần gũi.

Cho nên khi bà ấy đi đến nhà của những người bạn này, tôi thấy được vẻ mặt vui mừng hơn hờ khi họ nhìn thấy bà Hứa Triết, giống như gặp được người thân của mình vậy. Cho nên Singapore tôn bà là “quốc bảo”, không chỉ người Singapore tôn kính bà, mà rất nhiều quốc gia trên thế giới cũng mời bà đến diễn giảng, cũng vô cùng tôn kính bà. Vì vậy tôi nói rằng, bà Hứa Triết mới đích thực là người giàu sang, giàu sang như vậy sẽ rất có ý nghĩa, cuộc đời trải qua cũng sẽ khiến cho bản thân cảm thấy phong phú. Khi giàu sang mà chúng ta yêu thích là giàu sang như vậy thì con cái của bạn cũng sẽ đi theo phương hướng đúng đắn để xây dựng cuộc đời của chúng.

Tôi thường hỏi phụ huynh: “Bạn mong muốn con cái của bạn sau này có thể trải qua đời sống như thế nào?” Thừa các bạn, bạn nói thử xem, sau này bạn hy vọng con cái trải qua đời sống như thế nào? Mọi người đều chưa từng nghĩ đến sao? Vậy các bạn là người dẫn đoàn, mỗi ngày bạn dẫn đoàn đi về hướng

nào? Có bạn nào nói thử không? “Bình an, vui vẻ.” Tặng cho bạn này một tràng pháo tay khích lệ. Chúng ta mỗi ngày muốn “bình an, vui vẻ”, Quán Thế Âm Bồ-tát, “bình an, vui vẻ”, cầu phải như lý như pháp mà cầu, chứ bánh không thể từ trên trời rơi xuống được. Chúng ta muốn vui vẻ, hy vọng con cái vui vẻ, vậy thưa các bạn, các bạn có vui vẻ không? Bởi vì có rất nhiều bạn trả lời: “Tôi chỉ mong chúng vui vẻ là được rồi, cũng không mong sau này chúng kiếm được bao nhiêu tiền.” Tôi nói mong cầu của bạn nghe thì rất đơn giản, nhưng trên thực tế rất khó thực hiện, bởi vì nếu chính bản thân bạn cũng không vui vẻ thì làm sao bạn dẫn dắt con cái sống cuộc sống vui vẻ được?

Thế nào mới là vui vẻ thật sự, mọi người đã nghĩ rõ ràng chưa? “Biết đủ thường vui.” Thật quá hay, xin vỗ tay khích lệ! Ngay lập tức thể hội ở trong tâm. Thật vậy, một người biết đủ thì khi họ kết bạn với người khác sẽ biết cảm ơn người khác, thái độ của họ càng như vậy thì bạn bè, người thân sẽ càng yêu mến họ.

Tiếp theo, còn điều gì là vui vẻ thật sự nữa? “Không vương bận gì cả”, muốn không lo không nghĩ. Quả thật phải rất dung thông đạo lý nhân sinh thì bạn mới có thể đạt được không lo không nghĩ, “lý đắc tâm an” thì mới có thể không lo không nghĩ. Đạo lý ở đây là gì? Ví dụ nói, Trung Quốc có câu: “Con cháu tự có phước của con cháu”, chuyện bạn không cần lo lắng thì không cần bận tâm. Đây không phải là bảo bạn không quan tâm con cái, mà là trước khi chúng trưởng thành, khi chúng còn nhỏ, trước tiên bạn phải dạy cắm vững gốc rễ cho chúng. Sau này bởi vì chúng đã có đức hạnh nên tự nhiên chúng sẽ có nhân duyên cuộc sống sau này, bạn sẽ không cần điều khiển chúng nữa, nếu không thì bạn mệt mỏi, chúng cũng mệt mỏi!

Tôi thường hay lấy ví dụ, giống như bạn dạy con lái xe vậy, bạn phải dạy chúng trước khi chúng ngồi trước vô-lăng, bạn phải dạy tốt chúng. Đợi đến khi chúng ngồi trước vô-lăng đang lái xe thì bạn đừng ngồi ở bên cạnh không ngừng kéo vô-lăng của chúng, làm như vậy sẽ như thế nào? Xe sẽ đảo qua đảo lại, sau cùng có thể sẽ “ầm...”! Vì vậy trước tiên bạn phải, ví dụ như phải dạy con cái của bạn biết cách nhìn người như thế nào, chọn bạn đời của chúng như thế nào, bạn phải dạy tốt cho chúng, đến khi chúng đã trưởng thành mà bạn chưa dạy tốt, chúng muốn chọn một người để kết hôn mà bạn lại ở đó cản trở, thì thật sự bạn sẽ đau khổ mà chúng cũng sẽ đau khổ. Cho nên, muốn không lo không nghĩ, đích thực cần phải nhìn thấu rất nhiều chuyện thế gian. Đương nhiên đây là cảnh giới rất tốt, chúng ta có thể đuổi theo phương hướng này.

Còn điều gì là vui vẻ thật sự nữa? “Thân thể khỏe mạnh.” Thân thể khỏe mạnh cũng không thể cầu mà có, đối với việc ăn uống của chính mình, đối với tâm trạng của chính mình cũng phải quản lý cho thật tốt thì mới có thể khỏe mạnh được. Người Trung Quốc nói “ngũ phúc lâm môn”, trong đó có một phúc là thân thể khỏe mạnh. Nếu con người khi về già mà sức khỏe không tốt, cho dù con cháu ngoan hiền hiếu thảo thì có thể cũng không vui vẻ cho lắm.

Còn điều gì nữa không? “Giúp đỡ người khác”, xin vỗ tay khích lệ, “giúp người là vui”, việc này rất quan trọng. Khi con người lúc nào cũng nghĩ cho bản thân mình thì cuộc đời chỉ biết sống trong lo được lo mất, giúp người là vui, giúp người là vui có thể dùng lời nói để dạy con cái không? Phải để chúng tự thể nghiệm mà cảm nhận. Nếu bạn có cơ hội đi làm tình nguyện viên ở bệnh viện thì nên dẫn chúng theo, khi bạn giúp đỡ những người bệnh này, khi người bệnh nói lời cảm ơn chân thành với bạn, thậm chí là người thân của họ cũng cảm ơn bạn thì con cái bạn nhất định sẽ đứng bên cạnh học tập, cũng có thể vui vẻ cảm nhận được thiện ý của người khác.

Có một thầy giáo, sau khi thầy học văn hóa Trung Quốc thì lấy Đề Tử Quy ra dạy học sinh của mình. Đúng dịp ngày Quốc tế phụ nữ 8/3 năm ngoái, học sinh của thầy liền đến trước bục giảng thương lượng với thầy: “Thưa thầy, chúng em đã quyết định, ngày mai là ngày Quốc tế phụ nữ 8/3, chúng em sẽ mua hai bông hoa.” Thầy của chúng cảm thấy rất khó hiểu, vì thầy là nam giới, thầy nói: “Em mua hai bông hoa làm gì?” Chúng liền thưa với thầy: “Cả lớp chúng em quyết định một bông tặng cho cô giáo toàn trường, còn một bông tặng mẹ mình.” Thầy giáo vừa nghe xong thì lập tức tùy hỷ công đức: “Quá tốt, thầy ủng hộ các em.” Bạn xem, thầy giáo cũng không ngờ tới, sau khi học xong học sinh lại có thể nghĩ đến những đạo lý mà thầy giáo từng dạy cho chúng, phải tôn kính thầy cô giáo, phải hiếu thảo cha mẹ.

Hôm đó, những em học sinh này mang hoa vào trong sân trường tặng cho cô giáo các lớp. Có một em học sinh nam sau khi trở về vẻ mặt hớn hởi, thầy của em liền đến hỏi: “Sao em lại vui như vậy?” Em liền trả lời thầy: “Lúc em tặng hoa cho cô giáo, nụ cười của cô rất tươi, còn nói cảm ơn em nữa.” Thầy giáo hỏi tiếp: “Lúc đó em thể hội được điều gì?” Học sinh trả lời: “Cho có phúc hơn nhận.” Vì vậy, để các em cho đi thì các em sẽ cảm nhận được niềm vui của cho đi. Chúng ta giúp người là vui, cũng phải mang theo con trẻ đi thể hội những kinh nghiệm cho đi này. Đây là “giúp người là vui”.

Còn điều gì nữa không? Chúng ta đã nêu ra bao nhiêu vui vẻ? Biết đủ thường vui, giúp người là vui, còn có thân thể khỏe mạnh, những điều này đều phải nỗ lực, không phải tự nhiên mà có. Còn gì nữa không? Không lo không nghĩ. Sao mọi người lại muốn không lo không nghĩ như vậy? Muốn không lo không nghĩ thì phải có trí tuệ, cho nên chúng ta cần phải không ngừng nâng cao học vấn. Tiếp theo là “ăn được, ngủ được”, rồi sau đó mập lên, việc này là thật! Chúng ta thấy nhiều người rất phiền não, hoặc người bị bệnh nặng thì họ đều không thể làm được mấy điều này. Chúng ta nói ăn ngon, ngủ ngon là có phước báo, người hiện nay muốn ăn ngon, ngủ ngon quả thật không dễ, quá nhiều chuyện phiền não. Vì thế, muốn ăn ngon, ngủ ngon thì trước tiên phải phiền não ít, trước tiên phải tăng trưởng trí tuệ.

Mạnh tử nêu ra ba niềm vui của đời người: Niềm vui thứ nhất, *“cha mẹ đều còn, anh em không có chuyện gì”*; niềm vui thứ hai, *“ngẩng lên không thẹn với trời, cúi xuống không thẹn với người”*; niềm vui thứ ba, *“được dạy bảo anh tài trong thiên hạ”*. Thứ nhất, chúng ta thường nói “nhà có người già như có báu vật”, đây là sự thật. Chúng tôi từ nhỏ đã sống cùng với ông bà nội, nếu không sống cùng với ông bà nội thì khi cha mẹ muốn dạy hiếu đạo thì thật không dễ dàng dạy được. Bởi vì khi ở cùng với ông bà nội, cha mẹ có thể thường xuyên chăm sóc cha mẹ của mình để cho con cái của họ nhìn thấy, cho nên cha mẹ có thể để cho chúng ta phụng dưỡng thì đó là ruộng phước lớn nhất của đời người. Mà khi chúng ta báo đáp ân đức của cha mẹ thì bạn cũng sẽ cảm thấy cuộc sống vô cùng thiết thực, vô cùng vui vẻ. Cho nên thừa các thầy cô, nếu như hiện nay thầy cô nào được ở chung với cha mẹ thì nhất định phải hết sức quý trọng. Một lần nọ có một vị thầy giáo của chúng tôi nói, thầy ấy thường hay gọi đầu giúp cha, tôi nghe xong rất ngưỡng mộ, bởi vì hiện nay tôi thường không ở nhà, muốn giúp cha gọi đầu cũng không có cơ hội, cho nên mọi người có cơ hội thì phải hết sức quý trọng. “Anh em không có chuyện gì”, cuộc sống và sự nghiệp của anh em đều phát triển rất tốt, cũng không xảy ra chuyện ngoài ý muốn hay tử vong, bởi vì anh em là người thân đồng hành với cuộc đời chúng ta lâu nhất. “Cha mẹ đều còn, anh em không có chuyện gì”, gia đình hòa thuận thì mọi việc phát triển tốt, cho nên đây là niềm vui thứ nhất của đời người.

Niềm vui thứ hai: “Ngẩng lên không thẹn với trời, cúi xuống không thẹn với người.” Mỗi ngày tận tâm tận lực làm tròn bổn phận và nghĩa vụ của mình cho nên đời sống rất thiết thực, như vậy mới có thể làm được ăn ngon ngủ yên. Nếu thường xuyên làm những chuyện trái với lương tâm, lại rất sợ người khác

nhìn thấy, che che giấu giấu, đời sống như vậy chắc chắn sẽ không vui vẻ được. “Mọi việc trước đây xem như đã chết từ hôm qua”, trước đây phạm lỗi lầm là bởi vì chưa học Đệ Tử Quy, cho nên không tính. Bắt đầu từ hôm nay phải làm sao cúi xuống, ngẩng lên không hổ thẹn; bắt đầu từ hôm nay, hành vi của mình phải tận tâm tận lực tùy thuận theo lời dạy bảo của Khổng lão phu tử. Tin rằng nếu bạn có thái độ như vậy thì bạn nhất định sẽ có được sự tán thán, tôn trọng của nhiều người hơn dành cho bạn. Đây là niềm vui thứ hai.

Niềm vui thứ ba: “Được dạy bảo anh tài trong thiên hạ.” Niềm vui này có phải chỉ có người làm thầy cô mới có hay không? Không phải. Nếu hôm nay bạn rất biết hỗ trợ, quan tâm người khác, bạn biết giúp người là vui, đúng lúc trong công ty có đồng nghiệp mới vào. Một người đến một môi trường mới thì trong lòng khá lo lắng không yên, lúc này bạn đang tay giúp đỡ đúng lúc để họ quen với môi trường, quen với công việc của họ, dìu dắt họ về mặt năng lực công việc. Tiến thêm một bước, có thể trong gia đình của họ gặp một số vấn đề, bạn lại lớn tuổi hơn họ, bạn có thể chia sẻ với họ một số quan niệm xây dựng gia đình hay, tin rằng họ nhất định sẽ rất cảm động với những gì bạn đã làm cho họ. Rất có thể trước mặt người khác họ sẽ nói: “Tôi đời này là nhờ đã gặp được đồng nghiệp tốt, cấp trên tốt này nên cuộc đời tôi mới được thuận lợi như vậy.” Khi đó trong lòng của người bạn này, bạn giống như một người thầy vậy. Khi càng có nhiều người xung quanh bạn đánh giá về bạn như vậy, thì tin rằng bạn cũng sẽ cảm thấy đời này mình không sống uổng phí.

Con người muốn thật sự làm được “ngẩng lên không thẹn với trời, cúi xuống không thẹn với người” thì điều quan trọng là phải “giữ vẹn luân thường, trọn hết bốn phận”. Đời người có những bốn phận nào vậy? Trong cuộc đời ngắn ngủi này, chúng ta cần phải thật chắc chắn để xây dựng một số bốn phận mà cả đời này nhất định phải làm tròn. Văn Thiên Tường có một danh ngôn rất nổi tiếng: “*Đời người xưa nay ai không chết, lưu lại lòng son chiếu sử xanh*”, bạn xem câu nói khí phách này có tương ứng hay không? “Ngẩng lên không thẹn với trời, cúi xuống không thẹn với người.” Thưa các bạn, mọi người đều từng học thuộc câu này, câu nói này có ảnh hưởng gì đối với cuộc đời của bạn? Mỗi một câu giáo huấn của thánh hiền chắc chắn đều có thể thúc đẩy cuộc đời viên mãn của bạn, nếu không thì chỉ là học thuộc mà thôi.

“Lưu lại lòng son chiếu sử xanh”, lúc học cấp ba tôi đã được học câu này nhưng không có cảm giác gì, bởi vì thầy giáo nói với tôi: “Nào, câu này phải học thuộc lòng, khi thi giữa kỳ nhất định sẽ có câu này.” Còn nữa, từ “sử xanh” này

có ý nghĩa gì? Ý nghĩa của “sử xanh” là sử sách. Nếu kiểm tra giữa kỳ mà thi không tốt, sai một điểm sẽ bị đánh một cái. “Lòng son”, “son” là màu đỏ, thực ra chính là chỉ tâm chân thành của chúng ta. Đời người khó tránh được cái chết, trong cuộc đời ngắn ngủi này phải làm thế nào để nó phát quang, tỏa sáng? Cần phải dùng tâm chân thành chiếu soi lịch sử, chiếu soi sử sách. Chiếu soi quyền lịch sử nào vậy? Huệ căn của mọi người sao lại mạnh như vậy? Nhất định trước tiên phải chiếu soi lịch sử của mình.

Cuộc đời chúng ta đã trải qua mấy chục năm, bây giờ quay lại nhìn xem, bạn mãn nguyện hay là không mãn nguyện? Bạn thấy an ủi hay là hoảng sợ? Đã lớn tuổi vậy rồi mà vẫn còn rất nhiều việc chưa làm. Cho nên, con người trước tiên phải không có lỗi với chính mình. Ngoài chuyện phải chiếu soi lịch sử của mình, vậy lịch sử của cuộc đời bạn đương nhiên phải do bạn tạo ra, bạn còn có thể dùng sự chân thành của mình chiếu soi lịch sử của ai? Chiếu soi ai? Mọi người đều chưa tỏa sáng, chiếu soi ai? Người xung quanh. Chúng ta phải biết thứ tự trước sau, bạn không thể bỗng chốc liền chiếu đến nước Mỹ, phải chiếu soi tốt xung quanh trước. Trước tiên chiếu soi người nhà, chúng ta thường nghe nói: “Trăm điều thiện hiếu đứng đầu”, vì vậy trước tiên phải dùng chân tâm của mình đi thực hành hiếu đạo, để cho hiếu tâm, hiếu hạnh của bạn viết vào trong lịch sử cuộc đời của cha mẹ, để cha mẹ bạn khi đứng trước người khác có thể nói: “Đời này tôi nuôi đứa con trai này thật có giá trị.” Khi người mẹ nói ra như vậy, tin rằng bà đang hoan hỷ không gì bằng, chiếu soi lịch sử của cha mẹ.

Tiếp đến là chiếu soi lịch sử của con cái. Khi chúng ta dùng tình yêu thương chân thành của người làm cha, làm mẹ cố gắng bầu bạn cùng con cái trưởng thành, giúp chúng cảm thấy được hạnh phúc, giúp chúng hình thành nhân sinh quan đúng đắn. Đến khi chúng vừa ra xã hội, khi so sánh với những người khác, chúng sẽ cảm thấy vô cùng may mắn: “Đời này tôi có được cha mẹ như vậy nên mới giúp tôi có những quan niệm đúng đắn này.” Khi con cái lúc nào cũng nghĩ rằng có người làm cha, làm mẹ như chúng ta mới có thể thành tựu cuộc đời này của chúng, vậy chúng ta làm cha mẹ cũng phải dùng chân tâm viết xuống trí tuệ và tình cảm chân thành của bạn trong lịch sử cuộc đời của con cái.

Ngoài cha mẹ, ngoài con cái ra, còn ai nữa không? Anh em. Tại sao vợ lại xếp ở phía sau vậy? Anh em, duyên phận của anh em cũng rất khó có được, anh em chúng ta có thể hòa thuận thì đó là điều an vui nhất, vui vẻ nhất của cha mẹ. Tình cảm của hai chị tôi đối với tôi cũng rất tốt, chị gái của tôi, lúc tôi quyết định từ bỏ công chức để đi thúc đẩy giáo dục thánh hiền, chị tôi đã nói với tôi: “Em cứ

yên tâm đi làm, mỗi tháng chị sẽ ủng hộ cố định cho em mười ngàn đồng để em khỏi lo lắng về sau.” Tấm lòng của chị tôi lập tức chiếu soi khắp tâm hồn tôi. Đương nhiên mọi người cũng không cần quan tâm tôi có cầm số tiền mười ngàn đó hay không, rất nhiều người nghe xong liền hỏi: “Thầy Thái, thầy có nhận hay không vậy?” Tấm lòng là quan trọng nhất! Tấm lòng này của chị ba sẽ theo tôi suốt cả đời, và trong lòng tôi luôn cảm thấy rất ấm áp, vậy là chị tôi đã chiếu soi sự xanh của tôi. Đương nhiên người ta giúp đỡ tôi như vậy, tôi nhất định phải tận tâm tận lực làm. Cho nên chị tôi, sau khi tôi làm được hơn một năm, chị tôi rất vui mừng, ngày đầu tiên chị đến nghe tôi giảng, còn ngồi ở hàng ghế đầu, chị nói chị là người đại diện của gia tộc đến nghe tôi giảng. Sau đó chị đã nói với mẹ tôi, chị nói: “Con thật sự rất vui vì có người em trai như vậy.” Như vậy là tôi cũng báo đáp lại rồi, dùng chân tâm của tôi chiếu soi lịch sử của chị.

Tiếp theo là đến lượt chồng và vợ rồi, vợ chồng là cùng phòng, sống chung trong một căn nhà thì chắc chắn là phải thân nhất. Làm thế nào chiếu soi lịch sử của chồng, chiếu soi lịch sử của vợ? Chiều hôm nay chúng ta chẳng phải đã nói rồi sao, làm sao chiếu soi? Thường xuyên có thể nhìn thấy ưu điểm của đối phương, khẳng định họ, khích lệ họ, họ sẽ khởi phát tiềm năng của họ. Chúng ta cũng phải tận tâm tận lực giúp đỡ đối phương, ví dụ như để họ làm việc mà không phải lo lắng cho gia đình. Khi chồng của bạn nói chuyện với bạn bè của anh ấy, chồng bạn sẽ nói: “Tôi cưới được người vợ này, mới giúp cho cuộc đời tôi phát triển tốt như vậy.” Vào lúc này bạn đã ghi lại được ân nghĩa, tình nghĩa vào trong lịch sử cuộc đời của chồng bạn; tuyệt đối không nên nói: “Tôi cưới người vợ này thì bắt đầu xui xẻo”, vậy thì không tốt. Cho nên chúng ta phải định vị rõ ràng, phải có thể dùng chân tâm chiếu sáng ruộng tâm của mỗi người, cuộc đời của mỗi người.

Tiếp theo, còn phải chiếu soi lịch sử của ai? “Một ngày làm thầy, cả đời làm cha.” Cho nên, chúng ta phải khiến thầy cô thật sự cảm thấy dạy một học sinh như chúng ta rất có giá trị. Điều quan trọng nhất phải như thế nào? Y giáo phụng hành. Lúc tôi học tiểu học, có một vị thầy rất quan tâm đến tôi. Thực ra người xung quanh có duyên phận rất sâu với bạn, chỉ cần bạn cố gắng dụng tâm thì sẽ tạo nên ảnh hưởng rất lớn đối với cuộc đời của họ. Người thầy này của tôi, khi tôi lên lớp năm đúng lúc thầy dẫn dắt tôi, thầy hỏi mẹ tôi, thầy hỏi: “Đứa bé này phải dẫn dắt như thế nào?” Mẹ tôi liền nói: “Nó không thích học.” Bạn có nhìn ra là tôi không thích học không? Sau đó lại nói: “Nhưng mà nó rất sĩ diện.” Thầy của chúng tôi nói: “Vậy thì tôi đã có cách.” Ngày đầu tiên sắp xếp lớp, mười hai

thầy cô giáo đứng đó, sau đó tất cả học sinh lớp bốn chuẩn bị lên lớp năm đều đứng ở giữa sân trường. Sau đó thì bắt đầu, học sinh nào đó vào lớp A1 thì bạn đó chạy đến lớp A1, học sinh nào đó vào lớp A2 thì chạy đến lớp A2, tôi thì chạy đến lớp A7, lớp 5A7.

Thầy giáo dẫn chúng tôi vào lớp học, sau đó thầy nói: “Em Thái Lễ Húc dẫn hai bạn học đi nhận chổi.” Học sinh tiểu học khi được thầy gọi giao việc đều rất phấn khởi, nên nhanh chóng làm ngay, sau khi nhận về, thầy nói tiếp: “Thái Lễ Húc, em cùng với năm bạn học đi nhận sách”, tôi lại cùng những bạn học khác đi nhận sách. Sau khi làm xong những việc cần làm này, mọi người đều ngồi vào chỗ, thầy của chúng tôi liền nói: “Nào, bây giờ chúng ta bầu lớp trưởng, thầy đề cử em Thái Lễ Húc, còn các em cứ đề cử bạn khác.” Thật sự rất dân chủ phải không? Vậy mọi người có biết kết quả như thế nào không? Những người khác cũng chưa biết mấy bạn kia, chỉ nghe mỗi cái tên đó, thế là lần đầu tiên tôi được làm lớp trưởng kể từ khi lên tiểu học. Trong tâm của học sinh tiểu học, lớp trưởng thì hạnh kiểm và học lực phải đứng đầu, cho nên thầy của tôi không cần tốn chút sức lực nào đã đẩy thành tích học tập của tôi vượt lên hẳn. Bắt đầu từ lúc đó, thứ hạng của tôi không bao giờ xếp dưới hạng ba.

Cho nên vị thầy này đối với tôi rất tốt, thầy có ân tri ngộ đối với tôi. Sau này tôi thi đậu trường sư phạm, cũng bắt đầu đi dạy. Tôi liền gọi điện thoại cho thầy, sau đó hẹn thầy cùng ăn cơm tại nhà hàng Thái Căn Hương (nhà hàng Thái Căn Hương ở Cao Hùng chỗ chúng tôi). Vừa ngồi xuống trò chuyện với thầy cũng rất vui vẻ, bởi vì tôi kế thừa chí hướng sự nghiệp của thầy, cũng đang đi dạy, thầy liền tận tình chia sẻ với tôi rất nhiều kinh nghiệm dạy học của mình. Trong quá trình nói chuyện này, nhân viên phục vụ bên cạnh đi tới thấy chúng tôi chuyện trò rất vui vẻ, liền hỏi tôi: “Vị này là ai?” Tôi trả lời: “Là thầy của tôi.” Anh ấy nghe xong cũng rất cảm động.

Sau đó, bởi vì mấy năm nay tôi cũng tiếp xúc rất nhiều kinh điển của thánh hiền, tôi cũng đem mấy quyển tặng cho thầy, kết quả sau khi thầy cầm những quyển sách này thì liền nói với tôi: “Từ nay về sau thầy có phải nên gọi em là đàn anh hay không?” Tôi lập tức thưa với thầy: “Một ngày làm thầy cả đời làm cha, thầy vẫn mãi là thầy của em.” Sau này tôi dạy học được hai năm, sau đó nghỉ việc lại đến Đại Lục để phổ biến thúc đẩy văn hóa Trung Quốc, tôi liền gọi điện thoại cho thầy, báo cáo với thầy trong một năm nay tôi đã làm những việc gì. Thầy tôi ở bên kia đầu dây điện thoại rất vui mừng, thầy nói: “Thầy có người học sinh như em thật vui.” Vào lúc đó tôi thể hội được, có hai người tuyệt đối sẽ không đổ kỵ

với thành tựu của bạn, đó là cha mẹ và thầy cô. Vì vậy, chúng ta cũng phải dùng cuộc đời của mình cố gắng phụng hiến cho xã hội, để thầy cô và cha mẹ của chúng ta vì đó mà cảm thấy vinh hạnh.

Tiếp đến, chúng ta đều là con cháu Viêm Hoàng, nếu trong đời này chúng ta có thể tiếp nối người trước, mở lối cho người sau; có thể không hổ thẹn với lời dạy bảo của tổ tiên Trung Quốc mấy ngàn năm, chúng ta phải kế thừa và truyền lại cho đời sau, không được để cho văn hóa mấy ngàn năm này bị đứt đoạn trong tay chúng ta, nếu để đứt đoạn thì tội lỗi này thật khó mà tính được. Lúc đầu chúng tôi giữ thái độ như vậy, hy vọng có thể nhanh chóng thúc đẩy văn hóa, phổ biến lời dạy bảo của thánh hiền để cứu vãn tình hình đạo đức suy bại nghiêm trọng như hiện nay. Lúc đó cha của tôi nói: “Việc giáo dục văn hóa này rất khó làm, không có mấy người làm nổi.” Tôi liền thưa với cha tôi: “Nếu như có mười ngàn người làm, chỉ có hai người thành công, vậy chúng ta có nên làm hay không?” Vẫn có hai người thành công chúng ta là có thành công, đúng hay không? Chúng ta không cần đi hỏi hơn 9.000 người kia tại sao họ thất bại. “Thà tìm phương pháp để thành công chứ không tìm lý do cho thất bại”, một người muốn chùn bước thì có thể tìm ra hàng trăm, hàng ngàn lý do cũng không hết. Nhưng mà chúng ta muốn biết hai người này thành công như thế nào!

Nếu hai người này thành công, bởi vì họ có gia tài bạc tỷ, bởi vì cha mẹ họ làm quan lớn, rất có chức có quyền, vậy thì tôi không làm, bởi vì tôi đều không có, cũng đích thực là không có. Nếu như họ không có tiền, cũng không có quyền mà họ làm được thì chúng ta phải xem tại sao họ làm được và cố gắng học tập theo họ. Tôi xin lấy ví dụ về thầy của tôi, giáo sư Thích Tịnh Không, thầy không có tiền, mà tất cả người thân cũng không ở cùng với thầy, hoàn toàn không có một sự giúp đỡ nào. Nhưng mà thầy lại có thể hoằng dương được lời dạy bảo của thánh hiền, thậm chí là hoằng dương trên toàn thế giới, thầy dựa vào điều gì? Thưa các bạn, có rất nhiều việc thật ra rất đơn giản đều xuất phát từ tâm chân thành mà ra. Bởi vì thầy có tâm chân thành cung kính, cho nên khi thầy viết thư cho rất nhiều vị giáo sư đại học nổi tiếng, các vị giáo sư đều thấy được sự ham học của thầy qua thư, các vị ấy đều viết thư hồi âm nhận thầy làm học trò. Cho nên trong cuộc đời thầy có ba vị thầy tốt, đều là do sự ham học của thầy mà được những vị thầy đó đặc biệt quan tâm thầy.

Bởi vì chân thành, cho nên có được học vấn, do nhận thấy mình có sứ mạng, thầy cảm thấy đời này mình có được lời dạy bảo của thánh hiền thì cũng hy vọng lợi ích được càng nhiều người hơn. Bởi vì thầy ấy có tấm lòng như vậy

nên chiêu cảm được rất nhiều người yêu quý và ủng hộ thầy, thực ra lão nhân gia ngài đã thật sự biểu diễn ra được kinh điển của thánh hiền. Trong Lão tử có nói rằng: “Đạo trời không thiên vị, thường giúp đỡ người thiện”, ông trời tuyệt đối không bao giờ nói người này khá tốt với ta, nên ta phải đặc biệt yêu quý họ, không hề có. Sự báo đáp của đạo trời đều theo bên cạnh người lương thiện, cái gọi là “thiện có thiện báo”. Sách Trung Dung lại nói: “Thành thì muôn vật không thay đổi”, thành bại thật sự của một việc ở đâu vậy? Là ở một chữ “thành”. “Thành thì muôn vật không thay đổi, không thành thì không có vật gì”, hai câu nói này rất có đạo vị, những việc dùng tâm chân thành để làm thì sẽ không bị thời gian và không gian làm giảm bớt tầm ảnh hưởng của nó. Phạm Trọng Yêm rất chân thành, vì vậy thái độ nhân sinh của ông vẫn luôn ảnh hưởng đến người đọc sách mấy trăm năm sau. Cũng vậy, thầy tôi dùng tâm chân thành để cống hiến, để truyền lại lời dạy bảo của thánh hiền, tin rằng tâm lòng này của thầy cũng sẽ lưu lại trong lòng tất cả học trò của thầy. Cho nên “chí thành như thần”, chí thành có thể cảm thông, điều này bạn đều có thể chứng thực ngay trong cuộc đời của bạn.

Mà khi chúng ta không chân thành, “không thành thì không có vật gì”, ý nghĩa chính là nói, chuyện mà bạn không dùng chân thành để làm thì sau này nhất định sẽ thất bại. Ví dụ nói bạn đối với con cái không chân thành thì gia đình này chắc chắn suy bại. Bạn không chân thành với nhân viên của bạn thì cho dù hiện nay bạn vẫn kiếm được tiền, nhưng sớm muộn gì cũng sẽ sụp đổ. Cho nên bạn quan sát tỉ mỉ, phải đối xử chân thành với người trong gia đình, với nhân viên thì gia nghiệp và sự nghiệp của bạn mới được bền vững lâu dài, nếu không thì bảo đảm “giàu không quá ba đời”. Hiện nay câu này cần sửa lại một chút, mọi người có quan sát được không, vẫn còn được ba đời không? Đúng vậy! Bởi vì con người làm người càng ngày càng thiếu chừng mực, làm hao tổn quá nhiều phúc phần, vì vậy giàu không quá một đời.

Cho nên chúng ta hiểu được, chân thành thì có thể làm tốt sự việc, chúng ta đều có tâm chân thành, đối diện với thời đại lớn này thì chúng ta nhất định phải: “Vĩ vĩ thánh kế tuyệt học, vĩ vạn thế khai thái bình.” Thưa các bạn, [các bạn] có nghe thấy không? Hình như quá xa vời, hay là đôi vai cảm thấy sao lại nặng như thế này! Thực ra chúng ta luôn giữ một thái độ: “Sao có thể vừa hết ý mọi người, chỉ mong không hổ thẹn với lòng mình.” Thế nên, hiện nay bậc làm cha làm mẹ chúng ta, đem lời dạy bảo của thánh hiền dùng vào việc giáo dục con cái, dùng trong gia đình, vậy là bạn đang truyền thừa văn hóa Trung Quốc, cũng dùng khi bạn làm việc chung với đồng nghiệp. Khi đồng nghiệp cảm thấy làm

việc chung với bạn rất vui vẻ, thì bạn nói cho họ biết, những thái độ cuộc sống này là tôi học được từ Luận Ngữ, học được từ Đệ Tử Quy, chúng ta tùy theo duyên phận, sức lực mà làm cũng là công đức viên mãn.

Thưa các bạn, bây giờ chúng ta hãy trở lại đọc câu của Văn Thiên Tường một lần, thử xem mọi người có cảm thấy ý nghĩa không giống trước hay không? Chuẩn bị bắt đầu: “Đời người xưa nay ai không chết, lưu lại lòng son chiếu sử xanh”, mọi người đọc rất hào hùng. Khi chúng ta xác lập cuộc đời đều phát triển theo những giá trị này thì những việc bạn làm ra sẽ khiến cho con cái bạn rất khâm phục cha mẹ. Con cái của bạn có được tấm gương của bạn như vậy, tin rằng cuộc đời chúng cũng sẽ đi theo phương hướng đúng đắn. Phương hướng đúng đắn rồi, tiếp theo những việc nhỏ này, chúng ta hãy thảo luận từng việc một. Ví dụ nói con cái hiện nay đang học tiểu học, vậy chúng ta làm sao giải thích “cha mẹ thích, dốc lòng làm”? Làm sao giải thích? Giống như chúng tôi làm thầy giáo thì sẽ hướng dẫn các em là: Cha mẹ mong muốn các em khỏe mạnh, mong các em học tập tốt, phận làm con cái chúng ta phải tận tâm tận lực đạt được những yêu cầu này. Đây gọi là “cha mẹ thích, dốc lòng làm”.

Người con hiếu thảo thời xưa cũng sẽ thỏa mãn nhu cầu của cha mẹ. Vào thời nhà Hán, có một người con hiếu thảo tên là Thái Thuận, người này cùng họ với tôi, tôi đọc thấy cùng họ với tôi, tôi cũng lấy làm tự hào, bởi vì ông ấy là tổ tiên của tôi. Ông Thái Thuận này sống vào thời binh đao loạn lạc, đúng lúc mẹ ông thích ăn trái dâu tằm, cho nên ông cầm theo hai cái giỏ đi hái dâu. Trên đường đi hái dâu trở về không may gặp phải bọn cướp, bọn cướp cảm thấy kỳ lạ: “Người đi hái dâu, cầm theo một cái giỏ là được rồi, sao phải chia ra hai bên làm gì?” Bọn cướp hiếu kỳ nên hỏi ông: “Tại sao người lại cầm hai cái giỏ đi hái trái dâu?” Thưa các bạn, cầm theo hai cái giỏ làm gì vậy? Ồ, mọi người đều biết Thái Thuận sao. Bởi vì mẹ của ông thích ăn ngọt, cho nên ông hái những quả chín có màu đen, màu tím, những quả chín hơn cho vào một giỏ, những quả màu đỏ chưa chín thì cho vào giỏ còn lại. Thế nên bạn xem, Thái Thuận thật sự làm được câu “cha mẹ thích, dốc lòng làm”.

Cuối cùng bọn cướp nghe xong rất cảm động. Tôi liền hỏi học sinh: “Các bạn nhỏ à, bọn cướp liệu có cảm động không?” “Có.” Trộm cướp đều là kẻ giết người phóng hỏa, mà vẫn cảm động sao? Họ giết người phóng hỏa là dưỡng thành thói quen xấu, nhưng cho dù là người xấu cỡ nào, trong lòng họ vẫn có trái tim lương thiện, bởi vì “người ban đầu, tánh vốn thiện”, chỉ là hiện giờ họ đã bị thói quen xấu, bị dục vọng chi phối. Khi hành vi của chúng ta có đức hạnh thì có thể

đánh thức lương tri của họ. Cho nên các bạn nhỏ à, khi gặp phải người xấu chúng ta có nên đánh họ? Có nên mắng họ không? Không nên! Chúng ta nên học tập Thái Thuận, dùng đức hạnh để cảm hóa họ, nói không chừng khi Thái Thuận vừa nói là muốn hái dâu về cho mẹ ăn, có thể sẽ có mấy tên cướp ở đó bỗng nhiên ôm đầu khóc nức nở vì nhớ đến mẹ của họ. Tiết học sau chúng ta sẽ tiếp tục kể về câu chuyện của Thái Thuận, cảm ơn mọi người.